

Forord

NyS 56 er et temanummer om multimodalitet. 'Multimodalitet' er et af tidens mest benyttede begreber inden for forskning i sprog, interaktion og medier. Dette skyldes både en teknisk udvikling inden for forskningspraksis der eksempelvis har gjort det muligt at undersøge social interaktion via detaljerede videooptagelser, samt en udvikling af selve mediet der undersøges, eksempelvis kombinationen af skrift, billeder og lyde på nettet. Lidt forenklet kan multimodale studier således deles op i undersøgelser af samtaler med fokus på kombinationen af tale og kropslige udtryk samt undersøgelser af hvordan skrift kombineres med andre modaliteter i forskellige typer af kommunikation. Således kan man finde multimodale samtalestudier der nærstuderer brugen af kropslige ressourcer såsom gestik, mimik, blikretning osv. og/eller brugen af eksterne hjælpemidler, såsom computere og mobiltelefon i interaktionen. Derudover er der også multimodale studier af skriftlige typer af kommunikation enten i bogform eller digitalt på internettet og sociale medier. Fælles for disse undersøgelser er et fokus på hvordan forskellige modaliteter – såsom skrift (herunder skriftstørrelser og fonte), tale, gestik, billeder, bevægelser (kropslige eller kompositoriske), lyd, musik osv. – spiller sammen i en større kommunikativ konfiguration der samlet giver et nyt udtryk og en emergent betydning som ikke kan forklares fyldestgørende ud fra de enkelte modaliteter alene.

NyS 56 indeholder fem artikler og en anmeldelse. Artiklerne omhandler så forskellige emner som kropslig orientering i forhold til intersubjektivitet i samtaler, nonverbal feedback i forskellige kommunikationssituationer, computerskrivning i samtaler, en multimodal tilgang til narrativ i litterære tekster samt brugen af ansigtsmimik i samtaler. Derudover er der en anmeldelse af bind 2 af *Dansk Sproghistorie*.

Første artikel *Den andens ansigt: En afdækning af deltagerorientering via multimodal interaktionsanalyse* af Brian Due, Simon Bierring Lange, Mie Femø Nielsen, Thomas L.W. Toft, Jeanette Landgrebe, Rikke Nielsen

og Liv Hassert indeholder først en introduktion til multimodale interaktionsstudier ud fra et etnometodologisk og konversationsanalytisk perspektiv (forkortet EMCA). Dernæst eksemplificeres analysemetoden gennem tre forskellige casestudier, henholdsvis af menneske-robot-interaktion, af kollegainteraktion i et åbent kontorlandskab samt af videomedieret interaktion mellem en borger og en bostøttemedarbejder. En gennemgående pointe i studierne er at opnåelsen af en intersubjektiv forståelse er mere end et sprogligt fænomen, men i høj grad kommer i stand via en multimodal proces hvor forskellige kropslige modaliteter interagerer.

Den anden artikel *Kan man lære at skifte gear? En multimodal tilgang til plot i den litterære tekst* er skrevet af Alexandra Holsting, Cindie Aaen Maagaard og Nina Nørgaard og har et helt andet fokus, nemlig betydningen af billede, grafik, layout og typografi for den specifikke udformning af det litterære plot i Dorthe Nors' roman *Spejl, skulder, blink*. Med et teoretisk udgangspunkt i multimodal socialsemiotik viser forfatterne hvordan den narrative kategori *plot* – der ofte opfattes som et rent sprogligt fænomen udelukkende designet af forfatteren – også kommer i stand via den grafiske udformning af bogens omslag og via formateringsmæssige valg på romanens sider. Romanen ansues således i artiklen som et samlet multimodalt artefakt hvilket går imod den gængse opfattelse af bogens omslag som en ”paratekst” adskilt fra den egentlige tekst.

Patrizia Paggio og Costanza Navarrettas artikel *Multimodal feedback i social interaktion* omhandler den måde hvorpå feedback kommer til udtryk i to forskellige korpura som afspejler forskellige kommunikationssituationer. Det ene består af otte videooptagede såkaldte ’map task’-samtaler hvor en af samtaleparterne forklarer den anden ruten på et kort. De to deltagere sidder i forskellige rum uden at kunne se hinanden og kommunikerer igennem høretelefoner. Det andet korpus er en samling af tolv videooptagelser af frie ansigt-til-ansigt-samtaler hvor deltagere som ikke kendte hinanden på forhånd, blev optaget mens de stod over for hinanden i et studie og talte sammen. Fokus er på en systematisk og kvantitativ kortlægning af hovedbevægelser og den måde de bliver anvendt på af begge partnere til at udveksle feedback i ansigt-til-ansigt-dialoger. Artiklen konkluderer at multimodal feedback

forekommer i begge korpora, men hyppigere i samtaler hvor deltagerne kan se hinanden, og hvor de kan tale frit.

Artiklen *Computerskrivning integreret i samtaledeltagelse* af Søren Beck Nielsen undersøger hvordan aktiviteterne tale og skrivning løbende integreres med hinanden i samtaler på en sådan måde at samtalerne kan fortsætte uden at bryde sammen trods den omfattende skrivning. Data er fra videooptagelser af tilsynsbesøg hvor repræsentanter for et socialtilsyn interviewer ledere af bosteder, og via næranalyser med udgangspunkt i multimodal konversationsanalyse vises det hvordan lederne er i stand til at tilpasse aktiviteten skrivning til samtalerne rytme sådan at der gives mulighed for at repræsentanterne verbalt og/eller kropsligt også kan demonstrere aktiv lytning og forståelse hvorved lederne igen inviteres til at fortsætte deres beskrivelser. Dermed vises det hvordan skrivning og tale ikke nødvendigvis står i modsætning til hinanden, men kan supplere hinanden inden for den sekventielle orden der generelt karakteriserer samtaler.

Temanummerets sidste artikel, Tanja Alexandra Junges *Hører du overbøvedet efter? En undersøgelse af talerens mimik i en situation med manglende respons* har ligeledes fokus på betydningen af mimik og gestik for muligheden for en fælles betydningsdannelse i samtaler. Her er der dog tale om et forsøg i form af opstillede samtaler hvor deltagere blev bedt om at fortælle den samme historie til to forskellige interviewere. Interviewerne er skuespillere der blev instrueret i at indtage en henholdsvis responderende lytterrolle (med normal brug af minimalrespons) eller en ikke-responderende lytterrolle (uden brug af nogen minimalrespons). En overordnet konklusion i forsøget er at opmærksomhed ikke blot er lig med at A kigger på B, men at lytters afståelse fra at spejle eller på anden måde visuelt respondere på afsenderens historie, har en negativ indflydelse på fortællingen.

Dette binds indkaldte artikler afsluttes med Agnete Nesses anmeldelse af bind 2 af *Dansk Sproghistorie: Ord for ord for ord* med Ebba Hjorth som hovedredaktør. Derudover gør redaktionen opmærksom på indkaldelse til næste temanummer (NyS 58) under titlen *Dansk under påvirkning*.

Redaktionen ønsker god læselyst!